

meritum

ÚČETNICTVÍ PODNIKATELŮ

2016

13. vydání

Průběžná aktualizace na
www.wolterskluwer.cz/obchod

Wolters Kluwer

meritum

ÚČETNICTVÍ PODNIKATELŮ

2016

13. vydání

Výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1. 1. 2016

Wolters Kluwer

Vzor citace: *Meritum Účetnictví podnikatelů 2016.*
Praha : Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 544

Odpovědná redaktorka: Zlata Švédová

Autorský kolektiv (v abecedním pořadí):

RNDr. Ivan Brychta	díl 14
Ing. Miroslav Bulla	díly 3, 4, 18, 22
Ing. Mgr. Tereza Krupová, Ph.D.	díl 2
Ing. Ivana Kuchařová, Ph.D.	díly 16, 21, 23
Ing. Ivana Pilařová	díly 1, 11, 12, 19, 20
Ing. Yvetta Pšenková, Ph.D.	díl 15
prof. Ing. Jiří Strouhal, Ph.D.	díly 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 17, 24

Aktualizace

Součástí tohoto výkladu je **bezplatná elektronická aktualizace** při zásadních legislativních změnách do konce roku 2016. Aktualizaci naleznete ve formátu pdf v detailu knihy na www.wolterskluwer.cz/obchod.

Upozornění

Všechna práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována nebo kopírována v jakékoliv formě, bez předchozího souhlasu nakladatele. Dílo nebo jeho části nelze přetisknout, ani jinak užít, včetně užití v elektronické podobě. Chráněno je textové uspořádání i grafická úprava a zapovídá se i jejich napodobování. Právo na ochranu před nekalou soutěží zůstává nedotčeno.

Wolters Kluwer ČR, a. s.
U Nákladového nádraží 6
130 00 Praha 3
tel.: 246 040 400, fax: 246 040 401
www.wolterskluwer.cz
e-mail: obchod@wolterskluwer.cz

© Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016
ISBN 978-80-7552-050-0 (brožovaná)
ISBN 978-80-7552-051-7 (pdf)
13. vydání
Sazba Grafima, www.grafima.cz
Tisk Unipress spol. s r. o., Svobodova 1431,
Turnov

Obsah této publikace naleznete také v systému ASPI.

E-kniha je dostupná na www.wolterskluwer.cz/obchod

Obsah

Předmluva	XI
Přehled zkratk	XII

Díl 1	Úvod do účetnictví – účetní jednotky a principy vedení účetnictví	
KAPITOLA 1	Účetní jednotky a účetní období	1
	1.1 Účetní jednotky	1
	1.2 Kategorizace účetních jednotek	2
	1.3 Účetní období	3
KAPITOLA 2	Vedení účetnictví a zahajovací rozvaha	4
	2.1 Základní předpoklady a povinnosti pro vedení účetnictví ..	4
	2.2 Rozsah vedení účetnictví	6
	2.3 Použití mezinárodních účetních standardů	7
	2.4 Zahajovací rozvaha	7
KAPITOLA 3	Znovuzavedení jednoduchého účetnictví	8
	3.1 Účetní jednotky vedoucí jednoduché účetnictví	8
	3.2 Rozsah, zásady vedení a předmět jednoduchého účetnictví	9
KAPITOLA 4	Účetní záznamy, účetní knihy, účetní předpisy	10
	4.1 Účetní záznamy, účetní doklady a účetní knihy	10
	4.2 Předpisy upravující účetnictví	12

Díl 2	Nový občanský zákoník – hlavní změny a jejich dopady do účetnictví	
KAPITOLA 1	Východiska a dopady NOZ na právní předpisy	15
KAPITOLA 2	Systematika NOZ	18
KAPITOLA 3	Změny a novinky NOZ	19
	3.1 Věc	21
	3.2 Správa cizího majetku	25
	3.3 Závazkové právo	25
	3.4 Přejednutí smluv na NOZ	27
KAPITOLA 4	Připravovaná novela NOZ	28

Díl 3	Dlouhodobý majetek	
KAPITOLA 1	Obecné vymezení dlouhodobého majetku	31
	1.1 Vnitřní účetní směrnice	32
	1.2 Účtový rozvrh	33
KAPITOLA 2	Oceňování dlouhodobého majetku	34
	2.1 Oceňování při pořízení	34
	2.2 Odpisy	38
	2.3 Opravné položky	39
	2.4 Rezervy	41
KAPITOLA 3	Účtování o dlouhodobém majetku	41
KAPITOLA 4	Dlouhodobý nehmotný majetek	47

KAPITOLA 5	Dlouhodobý hmotný majetek	50
	5.1 Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný.	51
	5.2 Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný.	55
KAPITOLA 6	Technické zhodnocení dlouhodobého majetku	58
KAPITOLA 7	Dlouhodobý finanční majetek	60
KAPITOLA 8	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek	63
KAPITOLA 9	Inventarizace dlouhodobého majetku	65

DÍL 4	Zásoby	
KAPITOLA 1	Obecné principy zásob	67
KAPITOLA 2	Oceňování zásob	69
KAPITOLA 3	Opravné položky	74
KAPITOLA 4	Materiál	77
KAPITOLA 5	Zásoby vlastní činnosti	82
KAPITOLA 6	Mladá a ostatní zvířata a jejich skupiny	85
KAPITOLA 7	Zboží	87
KAPITOLA 8	Poskytnuté zálohy na zásoby	89
KAPITOLA 9	Inventarizace zásob	92

DÍL 5	Peněžní prostředky v pokladně	
KAPITOLA 1	Obecná pravidla	95
KAPITOLA 2	Peníze v hotovosti a peníze na cestě	95
KAPITOLA 3	Ceniny	98

DÍL 6	Účetní operace ve vztahu k bance	
KAPITOLA 1	Obecná pravidla	101
KAPITOLA 2	Účty peněžních prostředků	101
KAPITOLA 3	Úvěry	102

DÍL 7	Účetní operace vyjádřené v cizí měně	
KAPITOLA 1	Obecná pravidla	107
KAPITOLA 2	Kursově rozdíly	108

DÍL 8	Pohledávky	
KAPITOLA 1	Obecné principy pohledávek	111
KAPITOLA 2	Pohledávky z obchodního styku	115
	2.1 Pohledávky za odběrateli	115
	2.2 Poskytnuté provozní zálohy	118
	2.3 Pohledávky z titulu reklamací	119
KAPITOLA 3	Pohledávky za společníky	120
	3.1 Pohledávky za společníky obchodní korporace	120
	3.2 Pohledávky za společníky sdruženými ve společnosti	122
KAPITOLA 4	Ostatní pohledávky	122
KAPITOLA 5	Rizikové a nedobytné pohledávky	123
	5.1 Metoda přímého odpisu	123
	5.2 Metoda odhadu	123
	5.3 Opravné položky tvořené v souladu se ZoR.	124

DÍL 9	Dluhy	
KAPITOLA 1	Obecné principy dluhů	125
KAPITOLA 2	Závazky z obchodního styku	128
	2.1 Závazky vůči dodavatelům	128
	2.2 Přijaté zálohy a závdavky	132
KAPITOLA 3	Závazky vůči zaměstnancům	133
KAPITOLA 4	Závazky vůči státu	136
KAPITOLA 5	Závazky ke společníkům	137
	5.1 Závazky ke společníkům obchodní korporace	137
	5.2 Závazky ke společníkům sdruženým ve společnosti	140
KAPITOLA 6	Dlouhodobé závazky	140
KAPITOLA 7	Ostatní závazky	141
DÍL 10	Oceňování	
KAPITOLA 1	Obecné principy oceňování	143
KAPITOLA 2	Ocenění při pořízení majetku a dluhů	144
KAPITOLA 3	Oceňování k rozvahovému dni	148
	3.1 Přecenění na reálnou hodnotu	148
	3.2 Ostatní alternativy	149
KAPITOLA 4	Vedlejší pořizovací náklady	150
KAPITOLA 5	Oceňovací rozdíly při uplatnění reálné hodnoty	151
KAPITOLA 6	Kursově rozdíly u cenných papírů a podílů	152
KAPITOLA 7	Techniky ocenění úbytku zásob	153
DÍL 11	Opravné položky	
KAPITOLA 1	Opravné položky k majetku	157
	1.1 Obecná ustanovení opravných položek	157
	1.2 Tvorba a použití opravných položek	158
	1.3 Opravné položky k různým typům majetku	159
	1.3.1 Opravné položky k dlouhodobému hmotnému a nehmotnému majetku	159
	1.3.2 Opravné položky k zásobám	160
	1.3.3 Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku	161
	1.3.4 Opravné položky k pohledávkám	162
KAPITOLA 2	Zákonné opravné položky	164
DÍL 12	Časové rozlišení	
KAPITOLA 1	Zásady časového rozlišení nákladů a výnosů	169
KAPITOLA 2	Náklady příštích období	172
KAPITOLA 3	Komplexní náklady příštích období	176
KAPITOLA 4	Výdaje příštích období	178
KAPITOLA 5	Výnosy příštích období	180
KAPITOLA 6	Příjmy příštích období	182
KAPITOLA 7	Dohadné položky aktivní	183
KAPITOLA 8	Dohadné položky pasivní	185
	8.1 Dohadné položky v cizí měně	188
KAPITOLA 9	Následné opravy chybného účtování nákladů a výnosů	189
KAPITOLA 10	Interpretace NÚR I-29 – oprava účetních chyb a změna účetních odhadů	192

DÍL 13	Cenné papíry, podíly a deriváty	
KAPITOLA 1	Obecné principy cenných papírů, podílů a derivátů	195
KAPITOLA 2	Akcie a podíly	197
KAPITOLA 3	Dluhopisy	202
KAPITOLA 4	Směnky	206
KAPITOLA 5	Deriváty	209
	5.1 Pevné termínované operace	210
	5.1.1 Forwardy	210
	5.1.2 Swapy	213
	5.2 Opční kontrakty	213
	5.3 Zajišťovací účetnictví	217
KAPITOLA 6	IFRS a cenné papíry	220
DÍL 14	Zúčtování se zaměstnanci	
KAPITOLA 1	Mzdy	227
	1.1 Mzda z pohledu zdanitelného příjmu zaměstnance	228
	1.2 Odvody z mezd	230
	1.2.1 Odvody z mezd – daně	230
	1.2.2 Odvody z mezd – zdravotní a sociální pojištění	233
	1.3 Výpočet a účtování mzdy	236
	1.4 Mzdová dokumentace zaměstnavatele	239
	1.5 Náhrada mzdy při dočasné pracovní neschopnosti či karanténě	240
	1.6 Pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu či nemoci z povolání („úrazové“ pojištění)	241
KAPITOLA 2	Pracovní cesty	242
	2.1 Úkony před vysláním zaměstnance na pracovní cestu	242
	2.1.1 Způsob dopravy	244
	2.1.2 Předpokládaná doba pracovní cesty	245
	2.1.3 Zálohy na ostatní výdaje	246
	2.1.4 Sazby stravného	246
	2.1.5 Ostatní ujednání	248
	2.2 Povinnosti zaměstnance při průběhu pracovní cesty	248
	2.3 Vyúčtování nároku na cestovní náhradu po návratu	250
DÍL 15	Daně a dotace	
KAPITOLA 1	Daně	255
	1.1 Obecné principy daní	255
	1.2 Daň z příjmů	256
	1.2.1 Daň z příjmů splatná	256
	1.2.2 Daň z příjmů odložená	260
	1.2.3 Ostatní přímé daně	262
	1.3 Daň z nemovitých věcí	264
	1.4 Daň silniční	267
	1.5 Daň z nabytí nemovitých věcí	269
	1.6 Daň z přidané hodnoty	271
	1.7 Spotřební daně	287
	1.8 Energetické daně	288
KAPITOLA 2	Dotace	290

DÍL 16	Leasing	
KAPITOLA 1	Obecné principy leasingu	293
KAPITOLA 2	Druhy leasingu a jejich srovnání	293
	2.1 Operativní leasing	294
	2.2 Finanční leasing	294
	2.3 Zpětný leasing	296
	2.4 Výhody a nevýhody finančního leasingu	297
KAPITOLA 3	Leasingová smlouva	298
	3.1 Leasingová smlouva a její náležitosti	298
	3.2 Předčasné ukončení leasingové smlouvy	300
KAPITOLA 4	Daňová problematika leasingu	301
	4.1 Leasing a daň z příjmů	301
	4.2 Leasing a DPH	306
KAPITOLA 5	Účetní problematika leasingu	307
DÍL 17	Základní kapitál, fondy	
KAPITOLA 1	Obecné principy základního kapitálu a fondů	315
KAPITOLA 2	Právní formy podnikání	316
	2.1 Akciová společnost	317
	2.2 Společnost s ručením omezeným	318
	2.3 Veřejná obchodní společnost	318
	2.4 Komanditní společnost	319
	2.5 Družstvo	320
	2.6 Další formy obchodních společností v souvislosti se členstvím v EU	321
KAPITOLA 3	Základní kapitál a jeho změny	321
	3.1 Úpis a splácení kapitálu	321
	3.2 Zvýšení kapitálu v různých formách účetní jednotky	323
	3.3 Snížení základního kapitálu v různých formách účetní jednotky	328
KAPITOLA 4	Kapitálové fondy	331
	4.1 Ážio	331
	4.2 Ostatní kapitálové fondy	333
	4.3 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	334
	4.4 Oceňovací rozdíly při přeměnách obchodních korporací	335
	4.5 Rozdíly z přeměn obchodních korporací	336
	4.6 Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací	336
KAPITOLA 5	Fondy ze zisku, převedené výsledky hospodaření	336
	5.1 Fondy ze zisku	337
	5.2 Výsledky hospodaření minulých let	338
KAPITOLA 6	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	339
KAPITOLA 7	Časté chyby při účtování o základním kapitálu a fondech	342
DÍL 18	Rezervy	
KAPITOLA 1	Obecné principy rezerv	343
KAPITOLA 2	Účtování o rezervách, zachycení rezerv ve výkazech	345
KAPITOLA 3	Rezervy podle zvláštních právních předpisů (zákonné rezervy)	346
	3.1 Rezerva na opravy hmotného majetku	348
	3.2 Bankovní rezervy	352

	3.3 Rezervy v pojišťovnictví	352
	3.4 Rezerva na pěstební činnost	352
	3.5 Ostatní rezervy tvořené na základě ZoR	353
	3.6 Rezerva na nakládání s elektroodpadem ze solárních panelů uvedených na trh do dne 1. 1. 2013	354
KAPITOLA 4	Rezervy tvořené na základě účetních předpisů (účetní rezervy)	355
	4.1 Rezerva na rizika a ztráty	355
	4.2 Rezerva na daň z příjmů	356
	4.3 Rezerva na důchody a podobné závazky	357
	4.4 Rezerva na restrukturalizaci	358
	4.5 Ostatní rezervy neuvedené v zákoně o účetnictví	359
Kapitola 5	Časté chyby při tvorbě a účtování rezerv	359
DÍL 19	Odložená daňová povinnost	
KAPITOLA 1	Obecné principy odložené daňové povinnosti	361
KAPITOLA 2	Výpočet odložené daně	362
KAPITOLA 3	Interpretace Národní účetní rady českých účetních předpisů	370
DÍL 20	Účetní odpisy	
KAPITOLA 1	Účetní odpisy majetku	375
	1.1 Obecná ustanovení účetních odpisů	375
	1.2 Účetní jednotky a odpisované předměty	376
	1.3 Průběh odpisování	383
	1.4 Účtování odpisů	391
KAPITOLA 2	Odpisy pohledávek	391
DÍL 21	Tržby	
KAPITOLA 1	Obecné principy tržeb	395
KAPITOLA 2	Tržby za vlastní výroby	397
KAPITOLA 3	Tržby z prodeje služeb	398
KAPITOLA 4	Tržby za zboží	400
	4.1 Prodej zboží s přijatou zálohou	401
	4.2 Prodej zboží do jiného členského státu EU	402
	4.3 Reklamáce zboží	403
	4.4 Skonta a bonusy	406
	4.5 Ostatní druhy tržeb	410
DÍL 22	Náklady	
KAPITOLA 1	Obecné principy nákladů	415
KAPITOLA 2	Náklady v účetnictví	416
	2.1 Zachycení nákladů ve výkazech	416
	2.2 Vnitřní účetní směrnice, účtový rozvrh	417
	2.3 Základní postupy při účtování nákladů	418
KAPITOLA 3	Základní účetní zásady týkající se nákladů	419
KAPITOLA 4	Náklady v provozní oblasti	424
	4.1 Účtové skupiny provozních nákladů	424
	4.2 Účtová skupina 58 – Změna stavu zásob vlastní činnosti a aktivace	427

	4.3 Manka a škody	429
	4.4 Další příklady účtování nákladů	431
KAPITOLA 5	Náklady ve finanční oblasti	434
KAPITOLA 6	Daňové a nedaňové náklady, daň z příjmů	436
	6.1 Daňové a nedaňové náklady	437
	6.2 Náklady na daň z příjmů – splatná a odložená daň	437
KAPITOLA 7	Časté chyby při účtování nákladů	439

DÍL 23	Výnosy
---------------	---------------

KAPITOLA 1	Obecné principy výnosů	443
KAPITOLA 2	Účtová skupina 60 – Tržby za vlastní výkony a zboží	447
KAPITOLA 3	Účtová skupina 64 – Jiné provozní výnosy	449
KAPITOLA 4	Účtová skupina 66 – Finanční výnosy	459
KAPITOLA 5	Účtová skupina 69 – Převodové účty	467

DÍL 24	Účetní závěrka
---------------	-----------------------

KAPITOLA 1	Obecná ustanovení účetní závěrky	469
KAPITOLA 2	Účetní závěrka	469
	2.1 Řádná účetní závěrka	470
	2.2 Mimořádná účetní závěrka	470
	2.3 Mezitímní účetní závěrka	471
	2.4 Povinný obsah účetní závěrky	471
KAPITOLA 3	Inventarizace	471
	3.1 Druhy inventur	472
	3.2 Provádění inventarizace jednotlivých položek rozvahy a práce na účetní závěrce	473
	3.2.1 Dlouhodobý majetek	473
	3.2.2 Zásoby	475
	3.2.3 Pohledávky	475
	3.2.4 Finanční majetek	476
	3.2.5 Dluhy, úvěry	476
	3.2.6 Rezervy	477
	3.2.7 Ostatní aktiva a pasiva	477
	3.2.8 Náklady a výnosy	477
KAPITOLA 4	Uzavření účetních knih	478
KAPITOLA 5	Výkazy, příloha a přehledy	479
	5.1 Rozvaha a Výkaz zisku a ztráty	479
	5.2 Příloha v účetní závěrce	479
	5.3 Přehled o peněžních tocích (cash-flow)	481
	5.4 Přehled o změnách vlastního kapitálu	482
	5.5 Výroční zpráva	483
KAPITOLA 6	Účetní závěrka a mezinárodní účetní standardy účetního výkaznictví (IFRS)	490
	6.1 IAS 1 – Prezentace účetní závěrky	491
	6.1.1 Výkaz o finanční situaci	492
	6.1.2 Výkaz o finanční výkonnosti	494
	6.1.3 Výkaz o úplném výsledku	495
	6.1.4 Výkaz změn vlastního kapitálu	496
	6.1.5 Výkaz peněžních toků	497
	6.1.6 Komentář	498
	6.2 Rozdíly v oceňování dle českých předpisů a dle IFRS.	498
	6.2.1 Nehmotný majetek	499

	6.2.2	Hmotný majetek	499
	6.2.3	Zásoby	500
	6.2.4	Finanční nástroje	500
	6.2.5	Rezervy	501
KAPITOLA 7		Ověření účetní závěrky auditorem	502
	7.1	Obecné principy ověření účetní závěrky auditorem	502
	7.2	Testování rozvahových a výsledkových položek	503
	7.3	Zpráva auditora	505
KAPITOLA 8		Rozbor hospodaření účetní jednotky	509
	8.1	Horizontální a vertikální analýza	510
	8.2	Poměrové ukazatele	510
	8.2.1	Ukazatele rentability	511
	8.2.2	Ukazatele likvidity	511
	8.2.3	Ukazatele aktivity	512
	8.2.4	Ukazatele zadluženosti	513
	8.2.5	Využití českých účetních výkazů pro potřeby finanční analýzy	513
	8.3	Ekonomická přidaná hodnota	514
		Věcný rejstřík	517

Účetnictví podnikatelů 2016

meritum Účetnictví podnikatelů 2016 je koncipováno jako praktická každodenní pomůcka pro účetní a pro všechny, kteří se chtějí v oblasti účetnictví orientovat. Publikace je rozdělena do 24 dílů a obsahuje srozumitelný výklad všech účetních oblastí, které se v praxi při vedení účetnictví běžně vyskytují, a to ve znění předpisů pro rok 2016.

Výklad je zpracován jednoduše, přehledně a je doplněn názornými příklady pro snadné pochopení problematiky.

meritum obsahuje všechny důležité informace nezbytné pro správné vedení účetnictví.

Výhodou **meritum** je **přehledná a praktická struktura textů**, které odpovídá i **grafické odlišení** jeho jednotlivých částí.

V publikaci **meritum** se budete snadno orientovat také díky tzv. **marginálním číslům**, která jsou uvedena na okraji stran, na úrovni stejného řádku či odstavce, kde se nachází pojem, k němuž se vztahují. Marginální čísla vám pomohou jednoduše vyhledávat požadované oblasti buď ucelené, nebo jejich jednotlivé dílčí části či pojmy (pomocí *Věcného rejstříku* na konci publikace). Marginální čísla jsou uváděna také v textu jako odkaz na pojem, kapitolu či díl, který s danou problematikou souvisí nebo je na jiném místě publikace podrobněji rozebrán (odkazy jsou značeny symbolem ¶, za nímž následuje příslušné marginální číslo, např. „[¶1000]“).

Pro případné **vyhledání právní úpravy** vysvětlovaného problému jsou v textech uváděny na okraji stran, příp. v závorkách v textu, konkrétní odkazy (např. [§ 5 odst. 1 ZÚ]). Ke snadné orientaci v textu a práci s ním přispívá také *Přehled zkratk*.

Součástí tohoto výkladu je **bezplatná elektronická aktualizace** při zásadních legislativních změnách do konce roku 2016. Aktualizaci naleznete ve formátu pdf v detailu knihy na www.wolterskluwer.cz/obchod.

Věříme, že oceníte přehlednost a srozumitelnost výkladu a že vám **meritum** Účetnictví podnikatelů 2016 poskytne řešení vašich každodenních problémů. Uvítáme jakékoli vaše podněty či připomínky k obsahu i formě výkladu.

Redakce **meritum** Účetnictví podnikatelů

Přehled zkratk

Zkratky užitých právních předpisů

Zkratka	Název předpisu	Číslo předpisu
CUS	Český(é) účetní standard(y)	České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb.
DŘ	Daňový řád	Zákon č. 280/2009 Sb.
IAS	Mezinárodní účetní standardy (International Accounting Standards)	
IFRS	Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (International Financial Reporting Standards)	
INZ	Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)	Zákon č. 182/2006 Sb.
NOZ	Nový občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb.
OBZ	Obchodní zákoník	Zákon č. 513/1991 Sb.
OZ	Občanský zákoník	Zákon č. 40/1964 Sb.
VPU	Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v podvojném účetnictví	Vyhláška č. 500/2002 Sb.
ZCP	Zákon o cenných papírech	Zákon č. 591/1992 Sb.
ZDNNV	Zákonnné opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí	Zákon č. 340/2013 Sb.
ZDNV	Zákon o dani z nemovitých věcí	Zákon č. 338/1992 Sb.
ZDP	Zákon o daních z příjmů	Zákon č. 586/1992 Sb.
ZDPH	Zákon o dani z přidané hodnoty	Zákon č. 235/2004 Sb.
ZDS	Zákon o dani silniční	Zákon č. 16/1993 Sb.
ZDuP	Zákon o důchodovém pojištění	Zákon č. 155/1995 Sb.
ZDuS	Zákon o důchodovém spoření	Zákon č. 458/2011 Sb.
ZNP	Zákon o nemocenském pojištění	Zákon č. 187/2006 Sb.
ZoA	Zákon o auditorech	Zákon č. 93/2009 Sb.
ZOK	Zákon o obchodních korporacích	Zákon č. 90/2012 Sb.
ZOPSZ	Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení	Zákon č. 582/1991 Sb.
ZoR	Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů	Zákon č. 593/1992 Sb.
ZP	Zákoník práce	Zákon č. 262/2006 Sb.
ZPDuS	Zákon o pojistném na důchodové spoření	Zákon č. 397/2012 Sb.
ZPOSD	Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev	Zákon č. 125/2008 Sb.

Zkratka	Název předpisu	Číslo předpisu
ZPSZ	Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti	Zákon č. 589/1992 Sb.
ZPZP	Zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění	Zákon č. 592/1992 Sb.
ZSD	Zákon o spotřebních daních	Zákon č. 353/2003 Sb.
ZSVR	Zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů	Zákon č. 261/2007 Sb.
ZÚ	Zákon o účetnictví	Zákon č. 563/1991 Sb.
ZVZP	Zákon o veřejném zdravotním pojištění	Zákon č. 48/1997 Sb.
ŽZ	Živnostenský zákon	Zákon č. 455/1991 Sb.

Ostatní zkratky

Zkratka	Pojem
CP	cenný papír
CZK	česká koruna
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
D	Dal
DFM	dlouhodobý finanční majetek
DHM	dlouhodobý hmotný majetek
DIČ	daňové identifikační číslo
DPH	daň z přidané hodnoty
DNM	dlouhodobý nehmotný majetek
EUR	euro
GW	goodwill
IČO	identifikační číslo
IF	investiční fond
KAČR	Komora auditorů ČR
MD	Má dáti
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
N	náklady
NV	nedokončená výroba
OP	opravné položky
OR	oceňovací rozdíl
PC	pořizovací cena
PF	podílový fond
PL	podílový list
pol.	položka
PS	počáteční stav

PŘEHLED ZKRATEK

Zkratka	Pojem
PZ	počáteční zůstatek
RUZ	řádná účetní závěrka
Sb.	Sbírka zákonů
SP	sociální pojištění
t	tuna
UZ	účetní závěrka
V	výnosy
VH	výsledek hospodaření
VK	vlastní kapitál
ZC	zůstatková cena
ZK	základní kapitál
ZP	zdravotní pojištění
ZVČ	zásoby vlastní činnosti

DÍL 1

Úvod do účetnictví – účetní jednotky a principy vedení účetnictví

KAPITOLA 1

Účetní jednotky a účetní období

1.1 Účetní jednotky

Účetními jednotkami, na které se vztahuje ZÚ, se rozumí:

Právnícké osoby, které mají sídlo na území České republiky.

Právnícká osoba je definována jako organizovaný útvar, kterému zákon přiznává právní osobnost. NOZ stanoví jednotlivé právní formy právníckých osob (korporace, fundace, ústavy). Právníckou osobu jsou i zájmová sdružení právníckých osob a obecně prospěšné společnosti, které NOZ již nedefinuje, existují však na základě již zrušených právních předpisů, a to s oporou přechodných ustanovení NOZ.

Zahraniční právnícké osoby a zahraniční jednotky

Jedná se o takové právnícké osoby, které jsou podle právního řádu, podle kterého jsou založeny nebo zřízeny, účetní jednotkou nebo jsou povinny vést účetnictví, pokud na území České republiky podnikají nebo provozují jinou činnost podle zvláštních právních předpisů.

Organizační složky státu

Organizační složky státu vznikají podle veřejnoprávních předpisů. Jedná se například o ministerstva, soudy, státní zastupitelství, NKÚ, Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu, Akademie věd České republiky, Úřad pro ochranu osobních údajů a další.

Fyzické osoby

Fyzické osoby se stávají účetní jednotkou z těchto důvodů:

- fyzičké osoby jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku,
- fyzičké osoby, které jsou podnikateli, pokud jejich obrat podle § 4a ZDPH, včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, v rámci jejich podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 000 000 Kč. Účetní jednotkou jsou pak od prvního dne kalendářního roku,

§ 1 odst. 2 ZÚ

1000

§ 20 NOZ

1010

1020

1030

- c) ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí, přičemž se ani nemusí jednat o podnikatele, ale například i o pronajímatele,
- d) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou společníky sdruženými ve společnosti, pokud alespoň jeden ze společníků sdružených v této společnosti je účetní jednotkou,
- e) ostatní fyzické osoby, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis.

1080**Účetní jednotky bez právní subjektivity**

Novinkou jsou účetní jednotky, které samy o sobě nejsou právníckými osobami, zákon jin nepřiznává právní osobnost. Jedná se o:

- a) svěřenské fondy,
- b) fondy obhospodařované penzijní společností podle zákona upravujícího důchodové spoření a podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření,
- c) investiční fondy bez právní osobnosti podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy.

Účetní jednotkou je i takový subjekt, kterému povinnost sestavení účetní závěrky stanoví zvláštní právní předpis nebo které jsou účetní jednotkou podle zvláštního právního předpisu.

§ 1448 a násl.
NOZ

1.2 Kategorizace účetních jednotek

ZÚ s účinností od 1. 1. 2016 zavádí kategorizaci účetních jednotek. Kromě již v minulosti existující kategorie „vybrané účetní jednotky“ přibyla kategorie „subjektů veřejného zájmu“, která byla dříve definována pouze ZoA. Novinkou je pak **kategorizace účetních jednotek**, která veškeré účetní jednotky rozděluje do čtyř kategorií podle tří kritérií zjišťovaných z účetní závěrky.

1085

§ 1 odst. 3
a 4 ZÚ

Vybraná účetní jednotka

Od roku 2010 jsou některé účetní jednotky povinny podávat Ministerstvu financí informace potřebné pro vedení centrální informační soustavy státu a účetních výkazů za stát. Těmito účetními jednotkami jsou organizační složky státu, státní fondy podle rozpočtových pravidel, Pozemkový fond České republiky, územní samosprávné celky, dobrovolné svazky obcí, Regionální rady regionů soudržnosti, příspěvkové organizace a zdravotní pojišťovny.

1086

§ 1a ZÚ

Subjekty veřejného zájmu

Subjekty veřejného zájmu jsou definovány jako banky nebo spořitelní a úvěrní družstva, pojišťovny nebo zajišťovny, penzijní společnosti, zdravotní pojišťovny a emitenti investičních CP přijatých k obchodování na evropském regulovaném trhu (definovaní v § 19a odst. 1 ZÚ). Do nabytí účinnosti novely byly subjekty veřejného zájmu definovány ZoA. Rozdíl mezi definicemi je v tom, že ZoA označoval za subjekt veřejného zájmu také jednotku, jejíž průměrný přepočtený stav zaměstnanců převýšil 4 000, což ZÚ nepřevzal.

Kategorizace účetních jednotek

Účetní jednotky jsou zákonem rozděleny do 4 skupin podle toho, zda převyší alespoň dvě ze tří kritérií, kterými jsou:

- (1) aktiva celkem, jimiž se rozumí aktiva netto. Tato definice aktiv pak platí pro celý ZÚ (například pro § 20 či 37 ZÚ),
- (2) roční úhrn čistého obrátu přepočtený na celé účetní období, pokud je toto kratší než 12 měsíců (celkový obrát dělený skutečným počtem měsíců účetního období, vynásobený 12). Ve Výkazu zisku a ztráty je nově hodnota obrátu vyjádřena na samostatném (posledním) řádku výkazu,
- (3) průměrný počet zaměstnanců během účetního období.

Účetní jednotka	(1)	(2)	(3)
Mikro	9 mil. Kč včetně	18 mil. Kč včetně	10 včetně
Malá	9–100 mil. Kč včetně	18–200 mil. Kč včetně	10–50 včetně
Střední	100–500 mil. Kč včetně	200–1 000 mil. Kč včetně	50–250 včetně
Velká	nad alespoň dvěma kritérii střední jednotky		

Mezi velké jednotky patří také subjekty veřejného zájmu a vybrané účetní jednotky.

Způsob zařazení a hodnocení kritérií

Účetní jednotky se do uvedených kategorií zařadí podle výsledků předcházejícího účetního období (roku 2015). Nové účetní jednotky se zařadí do kategorie podle kritérií, u nichž lze předpokládat jejich dosažení. Pokud ve dvou po sobě následujících rozvahových dnech řádných účetních závěrek účetní jednotka překročí (nebo naopak přestane překračovat) dvě hraniční hodnoty, změní svoji kategorii od následujícího účetního období. První možnost změny kategorie tedy nastane k 1. 1. 2018.

§ 1e ZÚ

1.3 Účetní období

Účetní jednotky vedou účetnictví za účetní období. Definici a druhy účetních období stanoví § 3 ZÚ.

§ 3 ZÚ

Rozeznáváme tyto základní **druhy účetních období**:

1090

- a) Kalendářní rok.
- b) Hospodářský rok – je účetní období, které může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce, než je leden.
- c) Přechodové období mezi kalendářním a hospodářským rokem, případně mezi dvěma hospodářskými roky. Toto období pak může být kratší i delší než 12 měsíců, přičemž v obou případech se jedná o účetní období.
- d) Účetní období související s přeměnami obchodních korporací s výjimkou změny právní formy a přihraničního přemístění sídla. Účetní období začíná rozhodným dnem a končí posledním dnem účetního období, ve kterém byl proveden zápis uvedených skutečností do obchodního rejstříku, jde-li o nástupnickou účetní jednotku, o účetní jednotku rozdělovanou odštěpením nebo o přejímajícího společníka v případě převodu jmění na společníka. U zúčastněných účetních

jednotek končí účetní období dnem předcházejícím rozhodnému dni podle zvláštního právního předpisu.

- e) Účetní období delší než 12 měsíců – toto období je možné zvolit jen v těchto případech:
- při vzniku účetní jednotky v období 3 měsíců před koncem kalendářního roku,
 - při zániku účetní jednotky v období 3 měsíců po skončení kalendářního roku nebo hospodářského roku,
 - případně-li rozhodný den u nástupnické účetní jednotky, u účetní jednotky rozdělované odštěpením nebo u přejímajícího společníka v případě převodu jmění na společníka do období 3 měsíců před skončením kalendářního nebo hospodářského roku a dojde-li v tomto období zároveň k zápisu přeměny obchodní korporace do obchodního rejstříku.

Způsob přechodu na hospodářský rok

§ 3 odst. 5 ZÚ

Účetní jednotky mohou uplatnit hospodářský rok pouze po oznámení záměru změny účetního období místně příslušnému správci daně z příjmů nejméně 3 měsíce před plánovanou změnou účetního období nebo před koncem běžného účetního období, a to podle toho, který z termínů nastává dříve, jinak účetní období zůstává nezměněno. Toto však neplatí pro organizační složku státu a územní samosprávný celek.

1100

§ 3 odst. 6 ZÚ

Hospodářský rok je možné uplatnit i **při vzniku účetní jednotky**, a to za předpokladu, že tento úmysl účetní jednotka správci daně oznámí do 30 dnů od svého vzniku, v případě přeměny pak do 30 dnů ode dne zápisu přeměny obchodní korporace do obchodního rejstříku.

KAPITOLA 2

Vedení účetnictví a zahajovací rozvaha

2.1 Základní předpoklady a povinnosti pro vedení účetnictví

1105

§ 2 ZÚ

Předmět účetnictví

Novinkou je rozdělení definice předmětu účetnictví pro účetní jednotky vedoucí podvojně a jednoduché účetnictví. Účetní jednotky, které vedou účetnictví v plném rozsahu, nebo ve zjednodušeném rozsahu, účtují podvojnými zápisy o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků včetně dluhů a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření. Předmětem jednoduchého účetnictví jsou výdaje a příjmy, majetek a závazky.

Základními předpoklady pro vedení účetnictví je:

- **akruální princip**, čímž se rozumí účtování podvojnými zápisy do období, kdy dochází k uskutečnění účetního případu, bez ohledu na to, kdy dochází ke změně stavu nebo struktury aktiv či pasiv, 1110
- předpoklad **nepřetržitého trvání účetní jednotky** znamená, že účetní jednotka je schopna platit své dluhy a nezamýšlí ani nemusí ukončit svou činnost nebo významným způsobem omezit její rozsah, 1120
§ 7 odst. 2 ZÚ
- **věrný a poctivý obraz skutečnosti**, který má podávat účetní závěrka, je základním požadavkem, který má účetnictví splňovat. Poctivého obrazu je dosaženo tehdy, když při zobrazení předmětu účetnictví v účetní závěrce jsou účetní metody použity takovým způsobem, který nepovede ke zkreslování skutečnosti. 1130

Pro dosažení cíle – tedy naplnění předmětu účetnictví, musí být účetnictví vedeno jako:

- správné – tj. v souladu se zákonem a podzákonnými účetními předpisy, přičemž není zároveň porušen ani jiný právní předpis, § 8 ZÚ
- úplné – tj. došlo k zaúčtování všech účetních případů, které s tímto obdobím věčně a časově souvisí, byla sestavena účetní závěrka, pokud je pro účetní jednotku předepsána, tak také sestavena výroční zpráva, případně konsolidovaná účetní závěrka a výroční zpráva, pro účetní jednotky, pro které tato povinnost vyplývá ze zákona, jsou údaje účetní závěrky odpovídajícím způsobem zveřejněny. Teprve při splnění všech uvedených povinností je možné konstatovat, že účetnictví je úplné;
- průkazné – tj. účetní záznamy odpovídají skutečnosti a byla provedena inventarizace,
- srozumitelné – tj. je možné jednotlivě i v souvislostech určit obsah účetních případů a účetních záznamů,
- přehledné a trvanlivé – tj. účetní záznamy jsou vytvořeny a uloženy ve formě zaručující trvanlivost a musí být zpracovány a uloženy tak, aby je bylo možné bez zbytečných obtíží vyhledat a musí být vyhotoveny tak, aby byly pro fyzickou osobu čitelné po celou dobu povinného uschování či aby je bylo možno do čitelné formy po celou tuto dobu převést;
- vedené v českém jazyce – účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví v českém jazyce, přičemž účetní doklady mohou být vyhotoveny v cizím jazyce. Musí však být splněna podmínka srozumitelnosti pro uživatele; § 4 odst. 12
a 13 ZÚ
- vedené v české měně – účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny. V případě pohledávek a závazků, podílů na obchodních společnostech, práv z cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů a derivátů, cenin, pokud jsou vyjádřeny v cizí měně, a cizích měn, jsou účetní jednotky povinny použít současně i cizí měnu. Tato povinnost platí i u opravných položek, rezerv a technických rezerv, pokud majetek a závazky, kterých se týkají, jsou vyjádřeny v cizí měně;
- zákaz vzájemného zúčtování – účetní jednotky mohou provádět vzájemné zúčtování jen v případech upravených účetními metodami (§ 58 VPU) a jsou-li zúčtovávané částky, ve výši ocenění neupraveném o položky podle § 26 odst. 3, uvedeny v příloze v účetní závěrce. § 7 odst. 6 ZÚ

1150

§ 5 a 4a ZÚ

Odpovědnost za vedení účetnictví leží na statutárním orgánu účetní jednotky, či na fyzické osobě, která je sama účetní jednotkou. Účetní jednotky mohou pověřit vedením svého účetnictví i jinou právnickou nebo fyzickou osobu, čímž se však nezabavují odpovědnosti za vedení účetnictví.

2.2 Rozsah vedení účetnictví

1160

Základní podoba účetnictví je podvojně účetnictví v plném rozsahu. Výjimku – tj. možnost **vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu** a sestavovat také účetní závěrku ve zkráceném rozsahu, budou mít jen:

- a) příspěvkové organizace, kterým toto povolí zřizovatel,
- b) mikro a malé účetní jednotky, pokud jsou právnickými osobami, nepodléhající povinnému auditu, pokud se jedná o:
 - bytová a sociální družstva,
 - spolky, nadační fondy, církve, společenství vlastníků jednotek, o.p.s., ústavy, odborové organizace (účtující podle vyhlášky č. 504/2002 Sb.),
 - světské fondy účtující podle vyhlášky č. 504/2002 Sb. nebo VPU,
- c) fyzické osoby, které jsou mikro účetními jednotkami nebo malými účetními jednotkami a nepodléhají povinnému auditu.

V případě, že by výše jmenovaná účetní jednotka chtěla vést účetnictví v plném rozsahu, je takové rozhodnutí možné. Z výše uvedeného výčtu účetních jednotek vyplývá, že **žádná obchodní společnost**, ale ani družstvo, které není bytovým či sociálním družstvem, nemůže zvolit vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu.

§ 13a ZÚ

Zjednodušení a omezení účetních metod ve zjednodušeném účetnictví

Ve zjednodušeném účetnictví platí určitá omezení, a to aniž dojde k porušení zásady věrného zobrazení a nenaplnění předmětu účetnictví.

Účetní jednotky, které vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu,

- sestavují účtový rozvrh, v němž mohou uvést pouze účtové skupiny, nemusí využívat analytické účty a nemusí účtovat na podrozvahových účtech,
- mohou spojit účtování v deníku s účtováním v hlavní knize, nicméně toto zjednodušení není v praxi příliš používáno,
- nepoužijí zásadu opatrnosti s výjimkou účtování odpisů, a s výjimkou zákonných rezerv a zákonných opravných položek,
- nepoužijí ustanovení oceňování reálnou hodnotou,
- sestavují účetní závěrku ve zjednodušeném rozsahu.